

SCHRIFTELIJKE VRAGEN, ex artikel 42 Reglement van Orde

Gericht aan	Gedeputeerde Staten
Inleidende toelichting	Uit de besluitenlijst van GS van 28 oktober 2025 blijkt dat GS besloten heeft een subsidie van 12 miljoen te verlenen voor de realisatie van een industriële mestvergistingsinstallatie in Wijnjewoude. Subsidieverstrekking pilot mesthub Wijnjewoude Energie Neutraal <i>De provincie Fryslân kent ruim €12 miljoen subsidie toe aan Energiecoöperatie Wijnjewoude (WEN) voor de pilot 'Mesthub Wijnjewoude'. De pilot wordt gefinancierd uit de Rijksmiddelen binnen het programma 'Gebiedsgericht versnellen in het landelijk gebied'. De installatie moet samen met circa 30 melkveehouders uit de omgeving zorgen voor forse stikstof- en broeikasgasreductie en voor de productie van minimaal 1 miljoen m³ groengas per jaar, genoeg om Wijnjewoude fossielvrij en energieneutraal te maken. De subsidie maakt uitvoering van het project mogelijk en wordt definitief zodra de benodigde vergunningen rond zijn en externe financiering is verzekerd.</i> Het gaat om heel veel geld en de voorwaarden voor de subsidieverlening, alsmede de risico's voor de betrokken overheden zijn niet met Provinciale Staten gedeeld. Omdat rond het project rond de mestfabriek in Wijnjewoude nog erg veel onzekerheden zijn, heeft dit besluit van GS voor de fracties van GrienLinks, PvdA, SP, PvdD en D66 geleid tot het opstellen van de volgende vragen.
Vragen	1. Klopt het dat na het nemen van het besluit de pers actief is geïnformeerd? Waarom is PS niet op de hoogte gebracht van het besluit rond dit grote project en de voorwaarden waaronder de subsidie is verleend? 2. Deelt GS de mening van onze fracties dat er voor alle agrarische bedrijven in Fryslân sprake moet zijn van een gelijk speelveld en dat het verlenen van bovenstaande grote subsidies het gelijke speelveld kan verstoren? Zo ja, hoe is dit risico in beeld gebracht en wat zijn de uitkomsten hiervan? Zo nee, waarom niet? 3. Uit de berichtgeving in de pers blijkt dat het gaat om maximaal dertig agrarische bedrijven. Uitgaande van een subsidie van 12 miljoen betekent dit een gemiddelde subsidie van € 400.000,-- per bedrijf. Wat is het beoogde doel van de te verlenen subsidie? Welke unieke doelen heeft de pilot? Is er wel sprake van een pilot, terwijl er elders in den lande al ervaringen met vergelijkbare mestfabrieken zijn opgedaan? 4. Is er sprake van (ongeoorloofde) staatssteun? Is dit risico in beeld gebracht en zo ja, voor wie heeft dat gevolgen als er zich ten aanzien hiervan problemen voordoen? Is er een inkoopadvies uitgebracht? Zo ja, wat is de strekking van dit advies en kan PS kennis nemen van dit advies? Indien nee, waarom heeft het college geen advies gevraagd? 5. Welke risico's lopen de provincie, het rijk en de gemeente Opsterland bij het bouwen en exploiteren van een fabriek om overschotten aan mest van dertig agrarische bedrijven te verwerken?

	6. Wie gaat de bouw en de exploitatie van de mestverwerkingsfabriek verzorgen en aan wie wordt de subsidie nu verleend? Is deze subsidie overdraagbaar aan een eventuele nieuwe eigenaar/exploitant? Krijgt de provincie of een andere overheid ook zeggenschap in het bestuur van de exploitant en zo ja welke zeggenschap? 7. Zijn de dertig betrokken agrarische bedrijven al een contractuele verplichting met de beoogde bouwer/exploitant van de mestverwerkingsfabriek aangegaan? Zo ja hoeveel bedrijven hebben dat gedaan en voor welke periode? Zo nee, wat zijn de gevolgen en risico's als er sprake is van minder deelnemende bedrijven? Heeft dit gevolgen voor de vergunningverlening en zo ja welke? 8. Is het juist dat WEN al afspraken heeft gemaakt met de beoogde bouwer van de mestverwerkingsfabriek en hiermee contractuele verplichtingen is aangegaan? Zo ja, onder welke voorwaarden zijn die afspraken gemaakt? 9. De verleende subsidie bedraagt 12 miljoen, terwijl de investering op 18 miljoen wordt geraamd. Dat betekent dat de subsidie 66.67% van de aanneemsom bedraagt. Is het juist dat bij een dergelijke subsidie de aanbestedingsregels van de betreffende overheid van toepassing zijn? Zo ja, welke regels zijn dit? Zo nee, waarom niet? 10. De provincie heeft vanaf de start van het project voor de bouw van de mestverwerkingsfabriek een actieve rol gespeeld bij de planontwikkeling en realisatie. Zo is er door de provincie een bijdrage geleverd bij de aanvang van het project. Kan GS inzicht geven in de kosten voor de ambtelijke inzet voor het opstellen van de plannen, de informatievoorziening naar de omwonenden en eventueel verleende subsidies? 11. Zijn de gebruikelijke leges bij het verlenen van de vergunning van toepassing en/of worden de door de provincie gemaakte kosten hierin verrekend? Zo nee, waarom niet en is dit dan geen verkapte subsidie? 12. De provincie is zowel een van de grote aanjagers van het project als vergunningverlener. Dit vergt een bijzondere verantwoordelijkheid bij het verlenen van vergunningen. Hoe is geborgd dat de vergunningverlening op een objectieve en zorgvuldige wijze plaatsvindt en dat de zorgen en bezwaren van omwonenden en betrokkenen op een objectieve manier worden meegewogen? 13. Inmiddels heeft de provincie een concept omgevingsvergunning verleend. Bij het besluit hierover en het publiceren van de concept omgevingsvergunning was het advies van de commissie mer niet gereed. De commissie mer heeft geadviseerd met het nemen van een besluit te wachten tot na het gereedkomen van het advies van de commissie mer. Dat advies heeft GS naast zich neergelegd. Is het gebruikelijk dat GS het advies van de commissie mer niet afwacht? Zo ja, gebeurt dat ook bij ander projecten? Op grond waarvan heeft GS besloten het advies van de commissie mer niet af te wachten? 14. Nadat de conceptvergunning is verleend en de periode waarin zienswijzen konden worden ingediend heeft de commissie mer haar eindadvies gepubliceerd. In het definitieve advies van de commissie mer blijkt dat de initiatiefnemer niet alle vragen van de commissie mer heeft beantwoord. Zo ontbreekt informatie over de Best Beschikbare Technieken, ontbreekt informatie over emissies bij het gebruik van de fakkelen en mogelijke lekkages van gas en is de evaluatie en
--	---

	monitoringsprogramma onvolledig. De commissie mer adviseert, voordat de omgevingsvergunning wordt verleend, deze aanvullende informatie beschikbaar te hebben. Is deze ontbrekende informatie inmiddels beschikbaar en hoe zijn de adviezen in de omgevingsvergunning verwerkt? Graag ontvangen wij deze aanvullende informatie. En zo nee, waarom heeft GS het advies van de commissie mer niet opgevolgd? 15. Welke gevolgen heeft het niet afwachten van het advies van de commissie mer voor de te doorlopen procedure, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele beroepsmogelijkheden bij de rechtbank en de Raad van State? 16. Hoe zijn de omwonenden (onder andere uit de nabij gelegen wijk Klein Groningen) geïnformeerd en bij het opstellen van de concept omgevingsvergunning betrokken? Hoe is geborgd dat het uitgevoerde draagvlakonderzoek op een objectieve wijze heeft plaatsgevonden? 17. Op de concept omgevingsvergunning zijn zienswijzen ingediend. Is door GS overwogen om met de indieners om tafel te gaan zitten om nader inzicht te krijgen in de zienswijzen en zorgen van bijvoorbeeld de omwonenden? Zo nee, waarom niet? 18. Wanneer is de reactie op de zienswijzen aan de indieners ervan toegezonden? Klopt het dat dit pas gedaan is of wordt gedaan, nadat het besluit is genomen? 19. WEN heeft op haar website aangegeven gestart te zijn met de sloop van de voormalige rioolwaterzuivering van de fabriek. Deze werkzaamheden maken deel uit van het gehele project. Kan GS inzicht geven hoe de kosten voor de sloop zijn gefinancierd en of hiervoor eventueel ook door de gemeente Opsterland verkregen PAW gelden zijn gebruikt? Zo ja, passen deze kosten binnen de beschikking rond de PAW subsidie? 20. In 2040 moet de dierwaardige veehouderij gerealiseerd zijn. Bij dierwaardige veehouderij hoort onder meer weidegang, of wel: meer koeien in de wei. Uit cijfers van het CBS komt naar voren dat het aantal bedrijven dat koeien niet naar buiten doet, is toegenomen met 12%. Ook het aantal koeien dat niet buiten komt, steeg met 12% oftewel ruim 50.000 dieren. Van alle melkkoeien kwam 31% het afgelopen jaar niet buiten. Hoe garandeert het college dat subsidie voor mestvergistingsinstallaties van realisatie dierwaardige veehouderij niet in de weg staat en hoe garandeert het college dat veehouders die nu inzetten op mestvergisting straks niet in de (financiële) problemen komen als zij niet voldoen aan de eisen van een dierwaardige veehouderij? 21. Op welke wijze draagt dit project bij aan de urgente wettelijke opgaven op gebied van natuur, KRW en de PAS-melders in Fryslan? 22. Kunt u ons meenemen welke bestuurlijke afweging is gemaakt om zoveel ambtelijke capaciteit en geld in te zetten op onderhavig project en welke risico's dit met zich meebrengt op financieel, juridisch en beleidsmatig niveau? 23. In het verlengde van de vorige vraag, hoe wordt door de Provincie actief geanticipeerd c.q. ingezet op (pilot-)project die de zeer urgente opgaven, zoals vergunningverlening voor PAS-melders, zouden kunnen oplossen?
--	---

	24. Is de Provincie zich ervan bewust dat nu de Provincie zichzelf profileert als (een van de) grote aanjager van bovenstaande mestfabriek-project, dit schadelijke gevolgen kan hebben voor het imago van onze mooie provincie. Immers dit project strookt niet waar andere parelsectoren van Fryslân heen willen, zie o.a. de Rabobank (Vijf opgaven voor toekomstbestendige brede welvaart in Fryslân - Rabobank)? Is onderzocht welke invloed dit project heeft op onze brede welvaart en andere sectoren, zoals de bouw- en toerismesector? En welke invloed heeft dit project op het imago van Fryslân? 25. Een mestverwerkingsfabriek is afhankelijk van de aanvoer van mest. Het produceren van mest lijkt essentieel. Bent u het met onze fracties eens dat dit in strijd is met de wens van velen om te komen tot grondgebonden landbouw? 26. Het lijkt erop dat op termijn renure in de landbouw toegepast kan gaan worden. Daarvoor is echter nog een aanpassing van de regelgeving noodzakelijk. Kan GS aangeven welke procedure hiervoor doorlopen moet worden, welke tijd dit vergt en wat de gevolgen voor de mestverwerkingsfabriek zijn als renure (voorlopig) niet afgezet kan worden? 27. Uit verschillende publicaties blijkt dat de kostprijs van gas afkomstig van mestverwerkingsfabrieken zonder subsidies erg hoog is. Kan GS inzicht geven in de kostprijs van gas afkomstig uit een dergelijke fabriek met en zonder subsidie? Wat zijn de gevolgen voor de afnemers van het gas (in dit geval bewoners van Wijnjewoude) als de reële kosten worden doorberekend? 28. Is GS bekend met onderzoek met onderzoek van Wageningen Livestock Research uit april 2015, waaruit blijkt dat methaan bij koeien vooral uit de bek komt en derhalve nauwelijks bijdraagt aan het beperken van de uitstoot van broeikasgassen? Waarom wordt deze informatie in het bericht over de subsidie niet gedeeld en deelt u onze mening dat het bericht op dit gebied onjuist of suggestief is? 29. Bij mestvergisting is het effectiviteit het grootst met dagverse mest. Centrale mestvergisting is veel minder effectief dan kleinschalige mestvergisters, waarbij geen tijdrovend en kostbaar transport noodzakelijk is. Kan GS aangeven welke verschillen er in rendement zijn (bijvoorbeeld in opbrengt per m3 mest) tussen centrale en kleinschalige mestvergisters en waarom toch wordt gekozen voor het enorm subsidiëren van een minder effectieve methode? 30. Het transport van mest van de deelnemende bedrijven naar de mestverwerkingsfabriek aan de Tolleane vindt overwegend plaats over smalle landbouwwegen en met 36 tons mestwagens. Bij veel van deze wegen ontbreken vrij liggende fietspaden. Elders in den lande klagen omwonenden over onveilige situaties en kapot gereden wegen. Dat laatste mede omdat bij passerende voertuigen wordt uitgeweken naar de (smalle) berm en omdat voertuigen worden gebruikt, waarbij de as-lasten niet goed worden verdeeld over de assen van het voertuig. Is in de (concept)omgevingsvergunning rekening gehouden met het aanbrengen van veiligheidsmaatregelen en verplichtende maatregelen voor voorkomen van en het herstel van de wegen en de berm? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wie is verantwoordelijk voor het realiseren en financieren van deze veiligheidsmaatregelen? 31. Zijn er voorwaarden gesteld aan de afstand die geldt voor de transportafstand tussen de agrarische bedrijven tot aan de mestfabriek
--	---

	aan de Tolleane in Wijnjewoude? Zo ja, wat is deze afstand en hoe wordt geborgd dat mest van bedrijven hierbuiten mest gaan verwerken in de beoogde mestfabriek? 32. Centrale mestvergisting brengt risico's met zich mee ten aanzien van het verspreiden van ziekten. Als een bedrijf besmet is kunnen via de mest ook andere bedrijven benadeeld worden. Kunt u inzicht geven hoe dit bij een centrale mestvergister wordt gemonitord en welke risico's hierbij zijn? Worden hieraan ook voorwaarden gesteld bij het verlenen van de vergunning en zo ja welke? Wie houdt daar toezicht op? Zijn ten aanzien van het in kaart brengen van deze risico's adviezen gevraagd bij relevante organisaties voor Volksgezondheid en dierenwelzijn rondom de planvorming en vergunningaanvraag? Zo ja, kan PS kennis nemen van deze adviezen?
--	---

Indieners	GrienLinks, Jochem Knol PvdA, Klaas Zwart PvdD, Frederique Kosse SP, Hanneke Goede D66, Danny van der Weijde
-----------	---

Datum	3 november 2025
-------	-----------------